

**MEZŐGAZDASÁGI ISMERETEK
EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA
JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ
A MINTAFELADATOKHOZ**

I. TESZTFELADATOK**Egyszerű választás**

A feladatokban a kérdésre adott válaszok közül egy helyes. **Írja a kipontozott helyre a helyesnek tartott válasz betűjelét!**

1. feladat**1 pont**

Melyik az indirekt értékesítési forma?

- ...A... A üzemi értékesítésnél
B nagybani felhasználóknál a nagybani piacon történő értékesítésnél
C az áruházláncoknál történő eladásnál
D más kereskedők bevonásával történő eladásnál
E feldolgozónak történő értékesítésnél

Négyféle asszociáció

Az alábbi feladatoknál a fogalmak és az ítéletek közötti kapcsolatokat kell felismerni. Az ítéletek vagy az egyik (A), vagy a másik fogalomra (B) vonatkoznak, vagy mindkettőre (C), esetleg egyikre sem (D). **A helyes válasz betűjelét írja a pontozott vonalra!**

Mi jellemző a baktériumok által termelt toxinokra?

- A exotoxinok
B endotoxinok
C mindkettő
D egyik sem

1. feladat**1 pont**

...C... A virulencia toxikus tényezői közé tartozó mérgeanyagok.

2. feladat**1 pont**

...A... Igen erős mérgek.

3. feladat**1 pont**

...B... A baktérium szétesése után válnak szabaddá.

4. feladat**1 pont**

...B... Kémiaailag lipopoliszacharidok.

5. feladat**1 pont**

...A... Általában jó antigének.

Ötféle asszociáció

Az alábbi feladatokban a fogalmak és ítéletek közötti kapcsolatokat kell felismerni. Minden ítélet csak egy fogalomhoz tartozhat. **Írja a fogalmak betűjelét a megfelelő ítéletek elé a pontozott vonalra!**

Párosítsa össze a belső égésű motor szerkezeti egységeit feladatukkal!

- A vezérlés
- B motortömb (motorblokk)
- C tüzelőanyag-ellátó rendszer
- D hűtési rendszer
- E forgattyús hajtómű

1. feladat**1 pont**

...E... A működése során felveszi a gázerőket és továbbítja a teljesítmény-átviteli rendszerhez, valamint a dugattyú egyenesvonalú mozgását forgómozgássá alakítja.

2. feladat**1 pont**

...A... A motor folyamatos működéséhez szükséges gázcserét a szelepek megfelelő nyitásával és zárásával biztosítja.

3. feladat**1 pont**

...D... A folyamatos üzemeltetés során az alkatrészek túlmelegedését megakadályozza.

4. feladat**1 pont**

...C... A terheléstől, fordulatszámától függően megfelelő mennyiségű és előkészített tüzelőanyagot juttat a motor számára.

5. feladat**1 pont**

...B... A motor szerkezeti elemeit egységbe foglalja, biztosítja a motor rögzítését az erőgéphez.

Igaz – hamis választás

Ezekben a feladatokban az állításokról el kell dönteni, hogy azok igazak-e? **Írja az állítások előtti pontozott vonalra igaz válasz esetén az „I”, hamis válasz esetén a „H” betűjelet!**

1. feladat

1 pont

...**H**... Az elsősegély jel piros színű.

Mennyiségi összehasonlítás

Ezekben a feladatokban két mennyiség („a” és „b”) nagyságrendi viszonyát kell eldönteni. Három lehetőség adódik: vagy az egyik nagyobb, vagy a másik, végül esetleg egyformák, vagy közel azonos nagyságúak is lehetnek. A választási lehetőségek tehát a következők:

A „a” nagyobb, mint „b”

B „b” nagyobb, mint „a”

C „a” és „b” egyforma vagy megközelítően azonos nagyságú

Írja a kipontozott helyre a helyesnek tartott válasz betűjelét!

1. feladat

1 pont

...**A**... a. a kukoricaszilázs víztartalma
b. a réti széna víztartalma

II. NYÍLT FELADATOK

Ismertetés

1. feladat

5 pont

Válaszát írja a kipontozott helyre!

Csoportosítsa és röviden jellemezze a gazdasági állatoknál alkalmazott haszonállat-előállítási keresztezési eljárásokat!

- **Közvetlen haszonállat előállító keresztezés: két eltérő fajba vagy fajtába tartozó egyedek keresztezéséből származó utódok mind haszonállatok lesznek** (1 pont)
- **Közvetett haszonállat előállító keresztezések: az F₁ és a további nemzedékek nőivarú állatainak egy részét – átmenetileg – bevonják a szaporításba** (1 pont)
  - **váltogató keresztezés: az apa-állomány mindig fajtatiszta, az anyaállomány pedig két fajtához tartozó apaállatokkal felváltva történő céltudatos keresztezések meghatározott nemzedékéhez tartozik** (1 pont)
  - **rotációs keresztezés: olyan váltogató keresztezés, amelyben kettőnél több fajtához tartozó apaállat szerepel egymás után szabályosan ismétlődő sorrendben** (1 pont)
  - **kombinatív fajtakeresztezés: az első nemzedékhez tartozó keresztezett anyaállatokat a legmegfelelőbb fajtájú, illetve típusú apaállattal párosítják a kívánatos jellegű haszonállat ivadék nyérése céljából** (1 pont)

(**Megjegyzés:** az 1 pont csak a helyesen megnevezett, jó csoportba besorolt tenyésztési eljárás és rövid jellemzésének együttes megléte esetén adható meg.)

A feladat javítása során nem kell szó szerint ragaszkodni a javítási - értékelési útmutatóban leírtakhoz. Maximális pontszám az egyes válaszokra akkor adható, ha a vizsgázó az adott fogalom, folyamat lényegét szakszerűen megfogalmazta.)

Felsorolás

1. feladat

3 pont

Írja a kipontozott helyre a helyesnek tartott választ!

Sorolja fel a takarmányok N-mentes szerves anyagainak 3 csoportját!

- **zsírok és zsírszerű anyagok** (1 pont)
- **N-mentes kivonható anyagok** (1 pont)
- **nyersrost** (1 pont)

(**Megjegyzés:** a válaszok más sorrendben is elfogadhatók.)

Fogalom meghatározás**1. feladat****1 pont**

Írja a kipontozott helyre a helyesnek tartott választ!

Melyik fogalom meghatározása az alábbi megállapítás?

A kórokozóval szembeni specifikus ellenanyagot tartalmazó vérsavó.

Szérum**2. feladat****1 pont**

Írja a kipontozott helyre a helyesnek tartott választ!

Határozza meg az etológia fogalmát!

Az állati viselkedés vizsgálatával foglalkozó tudomány.

Folyamatleírás**1. feladat****5 pont**

Írja a kipontozott helyre a helyesnek tartott választ!

Írja le a helyes sorrendben a szarvasmarha szúrscapolásának menetét!

- a szúrás helyén a szőr lenyírása, a bőr fertőtlenítése (1 pont)
- a beszúrás helye az utolsó bordától 3 ujjnyira, az ágyécsigolyák harántnyúlványától 1 tenyérryire van a baloldalon, a fertőtlenített szúrscsap beütése lapos tenyérrel az ellenkező könyök irányába (1 pont)
- a tör kihúzása, a szúrscsap hüvelyének rögzítése (1 pont)
- eltávolítás előtt átmosás, a tör visszahelyezése (1 pont)
- a bőr leszorítása kihúzáskor, a bőr fertőtlenítése (1 pont)

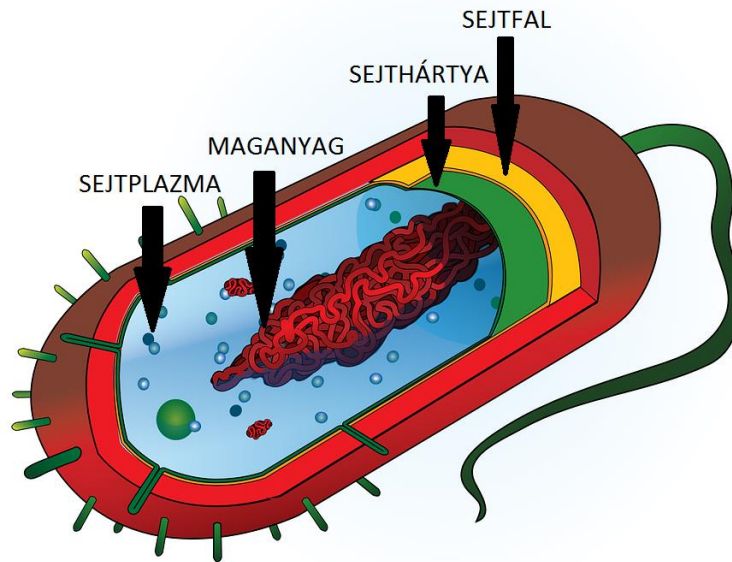
(Megjegyzés: a válaszok csak helyes sorrendben fogadhatók el.)

Ábra elemzése

1. feladat

4 pont

Jelölje nyilakkal és nevezze meg az ábrán a baktériumsejt nélkülözhetetlen alkotó részeit!

(Megjegyzés: a feladat javítása során nem kell szó szerint ragaszkodni a javítási - értékelési útmutatóban leírtakhoz, más helyes válasz is elfogadható, pl. citoplazma, citoplazmahártya.)

Esettanulmány értelmezése

1. feladat

15 pont

Olvassa el a takarmányozás elméleti alapjairól szóló összeállítást, majd válaszoljon a szöveg után található kérdésekre!

Az állattenyésztés eredménye függ a tartott fajta genetikai képességétől, az állatok egészségi állapotától, a takarmányozás színvonalától, az elhelyezéstől, a gondozástól.

Gazdasági állatainktól csak akkor várhatunk jó eredményt, ha igényüknek megfelelően, azaz **okszerűen takarmányozzuk** őket. A szakszerű takarmányozás állati termékek önköltségében betöltött szerepét mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy az állattenyésztés összköltségének nagyobbik részét a takarmányozási költségek teszik ki.

A takarmányok táplálóanyagait az állati szervezet nem tudja teljes egészében megemészteni. Ennek oka elsősorban az, hogy a táplálóanyagok bizonyos része az állati szervezet enzimjei által bonthatatlan kémiai kötésben található a takarmányokban. Így emészthetőnek csak a táplálóanyagok azon részét tekinthetjük, amelyek az emésztés során **felszívódásra alkalmas vegyületekké** bomlottak le. Az állat csak a felszívódott táplálóanyagokat tudja felhasználni életfolyamatainak fenntartására, növekedésre, termékek előállítására. A fel nem szívódott anyagokat a szervezet a bélsárral kiüríti.

A takarmányok emészthetőségét állatkísérletekkel közvetett módon állapítják meg. **Emészthető táplálóanyag**nak az állat által elfogyasztott, valamint a bélsárral kiürített táplálóanyagok különbségét tekintjük. A takarmányok emészthetőségét egyrészt az állattal, másrészt a takarmánnyal összefüggő tényezők határozzák meg.

Az állatok táplálóanyag-szükségletéhez pontosan igazodó okszerű takarmányozás csak akkor valósítható meg, ha egyrészt ismerjük az állatok táplálóanyag-szükségletét, másrészt precíz, megbízható ismereteink vannak a takarmányok táplálóanyag-tartalmáról. A genetikai teljesítőképesség realizálásának alapfeltétele, hogy az állatok táplálóanyag-szükségletét minden tekintetben a lehető legkisebb költségekkel elégítsük ki.

A gazdasági állatok takarmányozásának története a mezőgazdaság történetéhez képest csak rövid múltra tekint vissza. Ennek oka, hogy a táplálkozási folyamatok lényegét hosszú ideig egyáltalán nem ismerték. A külterjes állattartásról a belterjesre áttérés során a takarmányozásban fogalmazódtak meg azon törekvések, amelyeknek célja egy megfelelő takarmányegység kialakítása volt. A feladat azért nehéz, mert a takarmányegységtől elvárjuk, hogy a lehetőleg pontosan fejezze ki a takarmányok táplálóértékét, de ne legyen bonyolult. A feltételek sorába tartozik az is, hogy a takarmányegység kiszámításához szükséges kémiai paraméterek könnyen, illetve gyorsan megállapíthatók legyenek. További követelmény, hogy a takarmányok energiaértékét és az állatok energiaszükségletét ugyanabban az egységben fejezzük ki.

Gazdasági állataink takarmányozásánál jelenleg az energetikai takarmányértékelési rendszert használjuk.

Gazdasági állataink energiaforgalmának alapjai

Az állati szervezetben zajló valamennyi életfolyamat energia-felhasználással jár. A szükséges energiát a szervezet a takarmánnyal felvett táplálóanyagokból fedezi. A felvett takarmányenergia részben az állati szervezet hőháztartásának fenntartására, az állati termékek előállítására és szaporodásra használandó fel, a másik része pedig kihasználatlanul távozik a szervezetből.

A felvett és a szervezetből távozó energia mérése és összevetése adja az energiamérleget, amely az állati szervezetben zajló energetikai folyamatok egyenlegét fejezi ki. Az energia-felvétel és

-leadás között azonban bonyolult biokémiai folyamatok, energetikai változások zajlanak le. A változások összességét a takarmányozásban **energiaforgalomnak** nevezzük.

Az energiaátalakulás folyamata az állatban

A takarmány **bruttó energiatartalmát (BE)** (égéshőjét) a takarmány kémiai összetétele határozza meg. A bruttó energiatartalom meghatározható olyan módon, hogy bombakaloriméterben elégetjük a takarmányt és mérjük az elégetés során keletkezett hőt. Megállapítható a bruttó energiatartalom a takarmány kémiai összetétele alapján is, regressziós egyenletek alkalmazásával.

A takarmánnyal felvett táplálóanyagok egy része nem bomlik le az emésztőcsatornában, hanem kiürül a bélsárral. Ha a bruttó energiából levonjuk a bélsárban található energiát, akkor megkapjuk az elfogyasztott takarmány **emészthető – (digestibilis) energiatartalmát (DE)**.

Az anyagcsere során további veszteséget jelent a bendő- és bélgázokkal, a vizelettel és a bőr felületén eltávozó energia. Ezeket az emészthető energiatartalomból levonva jutunk el az **átalakítható (metabolizálható) energiához (ME)**. Az így kapott energia az alapja az állati szervezetben lejátszódó valamennyi energiaigényes folyamatnak, tehát az életfenntartásnak és a termelésnek is.

A takarmányok **nettó energiatartalmához (NE)** jutunk el, ha a metabolizálható energia mennyiségéből levonjuk a hőtermelésre felhasznált, úgynevezett termikus energiát. Az állati szervezet a takarmány nettó energiáját életfenntartásra és termékképzésre használja fel. Az életfenntartás céljára felhasznált energia végső soron, mint hőenergia hagyja el a szervezetet. Hasznos állati termék lehet például a testtömeg-gyarapodás, magzatépítés, tej-, tojás-, gyapjú-, tolltermelés.

A) Fogalmazza meg, hogy mit értünk az állatok okszerű takarmányozásán!

Olyan táplálóanyag- és egyéb hatóanyag-ellátás, amely az állatok szervezetének felépítéséhez és normális működéséhez, az egészséges utódok létrehozásához, a nagy mennyiségű és jó minőségű állati termék előállításához szükséges.* (1 pont)

B) Az állattenyésztés összköltségének hány százalékát teszi ki a takarmányozás költsége?

55-75 % (1 pont)

C) Milyen vegyület formájában alkalmasak általában felszívódásra az alábbi táplálóanyagok?

- **fehérjék: aminosavak (bomlatlanul csak az újszülött állatoknál az élet első 36 órájában)** (1 pont)**
- **szénhidrátok: egyszerű cukrok vagy illó zsírsav** (1 pont)**
- **zsírok: zsírsavak és glicerin vagy neutrális zsír** (1 pont)**

D) Soroljon fel 3-3, a takarmányok emészthetőségét befolyásoló tényezőt!

- **állattól függő tényezők: állatfaj, az állat kora, az állat egészségi állapota*** (3 pont)**
- **takarmánytól függő tényezők: a nyersrosttartalom, a takarmányok előkészítése, a táplálóanyagok aránya*** (3 pont)**

E) Nevezze meg, hogy az egyes állatfajok takarmányainak kifejezése melyik energiaértékkel történik az energetikai takarmányértékelésben!

- emészthető energiatartalom (DE): sertés-, lótakarmányok (2 pont)
- metabolizálható energiatartalom (ME): baromfifajok takarmányai (1 pont)
- nettó energiatartalom (NE): kérődzők takarmányai (1 pont)

Megjegyzés:

*más, szakmailag helyes megfogalmazás is elfogadható

** az 1 pont egy helyes válasz esetén is megadható

***más, helyes válasz is elfogadható

III. SZÁMÍTÁSI FELADATOK

1. feladat

5 pont

Egy vállalkozásnak januárban 2 500 000 Ft nyeresége volt. Működési költsége 650 000 Ft, az eladott áruk-beszerzési áron számolva 7 250 000 Ft volt erre az időszakra. Az Áfa 27%-os. (5 pont)

Végezze el az alábbi szakmai számításokat:

- a) Mennyi volt az árrés?
- b) Mennyi volt a nettó forgalom?
- c) Mennyi volt a bruttó forgalom?
- d) Mennyi a forgalom adótartalma?

$$\begin{aligned} \text{a) Árrés} &= \text{nyereség} + \text{működési költség} = \\ &= 2\,500\,000 \text{ Ft} + 650\,000 \text{ Ft} = 3\,150\,000 \text{ Ft} \end{aligned} \quad (1 \text{ pont})$$

$$\begin{aligned} \text{b) Nettó forgalom} &= \text{árrés} + \text{ELÁBÉ} = \\ &= 3\,150\,000 \text{ Ft} + 7\,250\,000 \text{ Ft} = 10\,400\,000 \text{ Ft} \end{aligned} \quad (1 \text{ pont})$$

$$\begin{aligned} \text{c) Bruttó forgalom} &= \text{nettó forgalom} + \text{ÁFA tartalom} = \\ &= 10\,400\,000 \text{ Ft} + 2\,808\,000 \text{ Ft} = 13\,208\,000 \text{ Ft} \end{aligned} \quad (2 \text{ pont})$$

$$\begin{aligned} \text{d) ÁFA tartalom} &= \text{nettó forgalom} \times \text{ÁFA} = \\ &= 10\,400\,000 \text{ Ft} \times 0,27 = 2\,808\,000 \text{ Ft} \end{aligned} \quad (1 \text{ pont})$$

Megjegyzés: a helyes eredmény más módszerrel történő számítással is elfogadható.

2. feladat**5 pont**

Egy gazdálkodó két tehenének napi tejtermelése és tejelőtáp fogyasztása a következő:

- A) tehen 22 liter tej és 7,7 kg tejelőtáp
- B) tehen 23 liter tej és 9,2 kg tejelőtáp.

Szakmai számítással döntse el, hogy melyik tehen termeli gazdaságosabban a tejet! Indokolja választását!

„A” tehen fajlagos tápfelhasználása = elfogyasztott táp mennyisége (kg) : termelt tej mennyisége (liter) = 7,7 kg : 22 liter = 0,35 kg táp/1 liter tej. (2 pont)

„B” tehen fajlagos tápfelhasználása = elfogyasztott táp mennyisége (kg) : termelt tej mennyisége (liter) = 9,2 kg : 23 liter = 0,4 kg táp/1 liter tej. (2 pont)

A tejet a „A” tehen termeli gazdaságosabban, mert kedvezőbb a fajlagos tápfelhasználása. (Kevesebb tejelőtápot használ fel 1 liter tej előállításához.) (1 pont)